

РЕСПУБЛИКА БУРЯТИЯ

БУРЯД УЛАСАЙ

ЗАКОН

ХУУЛИ

**«Буряад Уластахи нютагай засагай байгууламжын
түлөөлэлгэтэ зургаанай хунгамалнуудай хунгалта тухай» гэхэн
Буряад Уласай Хуулида хубилалтанууды оруулха тухай**

*Буряад Уласай Арадай Хурал
2025 оной апрелин 24-дэ
баталан абаа*

1-дэхи статья

«Буряад Уластахи нютагай засагай байгууламжын түлөөлэлгэтэ зургаанай хунгамалнуудай хунгалта тухай» гэхэн 2003 оной сентябриин 17-ой № 419-III Буряад Уласай Хуулида (Буряад Уласай Хуулида шийдхэбэринүүдэй суглуулбари, 2003, № 9 (54); 2004, № 12 (69); 2005, № 3 (72), № 6 – 7 (75 – 76), № 12 (81); 2006, № 6 – 7 (87 – 88), № 8 – 9 (89 – 90); 2007, № 3 (96), № 6 – 7 (99 – 100); 2008, № 4 – 5 (109 – 110), I хуби, № 8 – 10 (113 – 115), № 11 (116); 2009, № 1 – 2 (118 – 119), № 3 – 5 (120 – 122), № 9 – 10 (126 – 127), № 11 – 12 (128 – 129); 2010, № 4 – 5 (133 – 134), № 8 – 10 (137 – 139), № 11 – 12 (140 – 141); 2011, № 1 – 3 (142 – 144), № 4 – 5 (145 – 146), № 6 – 7 (147 – 148), № 8 – 10 (149 – 151), № 11 – 12 (152 – 153); 2012, № 3 (156), № 4 (157), № 8 – 10 (161 – 163), № 11 (164), № 12 (165), I хуби; 2013, № 3 (168), № 11 (176); 2014, № 1 – 2 (178 – 179), № 5 (182); 2017, № 6 – 7; «Бурятия» сонин, 2003, сентябриин 18; 2004, декабриин 28; 2005, мартын 31, июниин 29; 2006, январин 4, июлиин 11, сентябриин 26; 2007, мартын 15, июлиин 7; 2008, майн 13, майн 31, октябриин 2, ноябриин 6; 2009, мартын 17, майн 13, октябриин 13, октябриин 17, декабриин 16; 2010, майн 15, октябриин 9, октябриин 14, октябриин 16, ноябриин 11; 2011, мартын 16, майн 11, октябриин 19, декабриин 27; 2012, мартын 16, майн 15, октябриин 16, ноябриин 16, декабриин 25; 2013, мартын 14, ноябриин 21; 2014, мартын 14, майн 13, ноябриин 18; 2015, майн 19, декабриин 25; 2016, мартын 11, майн 13, июлиин 8; 2017, июлиин 21; 2024, июниин 7; Буряад Уласай гүрэнэй засагай зургаануудай албан ёһоной портал (www.egov-buryatia.ru), 2013, ноябриин 15; 2014, мартын 12, майн 8, ноябриин 17; 2015, майн 5, декабриин 18; 2016, мартын 9, майн 7, июлиин 4; 2017, июлиин 10, декабриин 8; 2018, мартын 15, майн 10, июлиин 9, декабриин 4, декабриин 13; 2019, мартын 19, апрелин 29, октябриин 8; 2020, майн 14, июлиин 15, сентябриин 28,

декабриин 7; 2021, майн 5, июлийн 7, октябрийн 8; 2022, майн 11; «Мэдээсэлэй «Буряад үнэн» агентство» гэхэн сүлжээтэ хэблэл, 2022, июлийн 8, ноябрийн 29; 2023, майн 2, июлийн 10, ноябрийн 24; 2024, майн 2, июнийн 6, ноябрийн 27) удаадахи хубилалтануудыг оруулха:

1) 3-дахи статьяда:

а) 10-дахи пунктда:

«б» дотор пунктда «Оросой Холбоото Уласай Засагай газараар» гэхэн үгэнүүдые «холбоото уласай гүйсэдхэхы засагай бүрин этигэмжэтэй зургаанаар» гэжэ хэлгэхэ;

«г» дотор пунктда «Оросой Холбоото Уласай Засагай газараар» гэхэн үгэнүүдые «холбоото уласай гүйсэдхэхы засагай бүрин этигэмжэтэй зургаанаар» гэжэ хэлгэхэ;

б) 14.3-дахи пунктда:

«түлөөлэлгэтэ зургаанай» гэхэн үгэнүүдэй урда «нютагай засагай байгууламжын» гэхэн үгэнүүдые нэмэхэ;

в) 16-дахи пунктда «эдэбхитэй» гэхэн үгын удаа «(эдэбхитэй хунгуулийн эрхэ)» гэхэн үгэнүүдые нэмэхэ;

г) 17-дохи пунктда «эдэбхигүй» гэхэн үгын удаа «(эдэбхигүй хунгуулийн эрхэ)» гэхэн үгэнүүдые нэмэхэ;

д) 20.3-дахи пункт удаадахи найруулгаар бэшэхэ:

«20.3) хунгуулийн ниитэ нэгэн тойрог (ниитэ нэгэн хунгуулийн тойрог) — хунгалтын үнгэргэгдэдэг бүхы дэбисхэрыг оруулхан хунгуулийн тойрог;»;

е) 22-дохи пункт удаадахи найруулгаар бэшэхэ:

«22) бүридхэлдэ абтаһан дэбжүүлэгдэгшэ (бүридхэлдэ ороһон дэбжүүлэгдэгшэ) — дэбжүүлэгдэгшын эрхэ зэргээр зохистой хунгуулийн комиссийн бүридхэлдэ абтаһан хүн;»;

ж) 26-дахи пункт удаадахи найруулгаар бэшэхэ:

«26) нютагай өөһэдын хүтэлбэрийн зургаанууд — Оросой Холбоото Уласай Үндэһэн хуулийн, «Оросой Холбоото Уласай эрхэтэдэй хунгуулийн эрхын ба бүгэдын һанал хуряалгада хабаадаха эрхын гол лаб найдуулганууд тухай» гэхэн 2002 оной июнийн 12-ой № 67-ФЗ Холбоото уласай хуулийн, бусад холбоото уласай хуулинуудай, нютагай засагай байгууламжануудай дүримүүдэй ёһоор нютагай засагай байгууламжын хүн зоноор сэхэ хунгагдадаг ба (гү, али) нютагай засагай түлөөлэлгэтэ зургаанаар байгуулагдадаг, нютагай удха шанартай асуудалнуудыг шийдхэхэ өөрын бүрин этигэмжэнүүдтэй зургаанууд;»;

з) 30-дахи пункттын хоёрдохи абзацыг хүсээ буураһанда тоолохо;

и) 36-дахи пункттыг хүсээ буураһанда тоолохо;

к) удаадахи удхатай абзац нэмэхэ:

«Тус Хуули соо холбоото уласай хууляар хараалагдаһан бусад нэрэ томьёонууд болон ойлгосонууд хэрэглэгдэдэг.»;

2) 4-дэхи статьяда:

а) нэрэмжэдэнь «Гол заршамууд» гэхэн үгэнүүдые «Заршамууд» гэжэ хэлгэхэ;

б) 1-дэхи пунктда «Һунгагшад Һунгалтада хабаададаг» гэхэн үгэнүүдые «Оросой Холбоото Уласай эрхэтэн Һунгалтада хабаададаг» гэжэ һэлгэхэ;

в) 2-дохи пунктда «Һунгагшын» гэхэн үгыг «Оросой Холбоото Уласай эрхэтэниие» гэжэ һэлгэхэ;

3) 5-дахи статьяда:

а) 3-дахи пункт удаадахи найруулгаар бэшэхэ:

«3. Юумэ бүтээхэ шадалгүй гэжэ шүүлтээр тоологдоһон гү, али шүүлтын шийдхэбэрийн ёһоор сүлөө хаһалгын газарнуудта хаагдаһан эрхэтэд нютагай засагай байгууламжын түлөөлэлгэтэ зургаанай Һунгамалнуудые Һунгаха, Һунгагдаха, Һунгуулийн бусад үйлэнүүдые бээлүүлхэ эрхэгүй.

Хари гүрэнэй эрхэтэнэй (албатанай) харьяатай, үгы гэдэл хари гүрэнэй дэбисхэр дээрэ ажаһууха зүбшөөлтэй гү, али Оросой Холбоото Уласай эрхэтэнэй саг үргэлжэ ажаһууха эрхэ баталһан бусад дансатай Оросой Холбоото Уласай эрхэтэд нютагай засагай байгууламжын түлөөлэлгэтэ зургаанай Һунгамалнуудаар Һунгагдаха эрхэгүй. Оросой Холбоото Уласай уласхоорондын хэлсээнүүдээр хараалагдаһан һаань, заагдаһан эрхэтэд нютагай засагай байгууламжын түлөөлэлгэтэ зургаанай Һунгамалнуудаар Һунгагдаха эрхэтэй.

Эдэбхигүй Һунгуулийн эрхын бусад хизаарлалтанууд № 67 Холбоото уласай хуулийн ёһоор тогтоогдодог.»;

б) 3.1-дэхи пунктыг хүсээ буураһанда тоолохо;

в) 4-дэхи пунктда «Эрхэтэн аргатай» гэхэн үгэнүүдые «Оросой Холбоото Уласай эрхэтэн аргатай» гэжэ һэлгэхэ;

г) 8-дахи пунктда:

«комиссияр» гэхэн үгэ «зохистой комиссияр» гэжэ һэлгэхэ;

«нютагай засагай байгууламжын» гэхэн үгэнүүдые нэмэхэ;

д) 9-дэхи пунктда:

«комиссияр» гэхэн үгэ «зохистой комиссияр» гэжэ һэлгэхэ;

«нютагай засагай байгууламжын» гэхэн үгэнүүдые нэмэхэ;

4) 7-дохи статья удаадахи найруулгаар бэшэхэ:

«7-дохи статья. Нютагай засагай байгууламжануудай түлөөлэлгэтэ зургаануудай бүрин этимгэмжэнүүдэй болзор

1. Нютагай засагай байгууламжануудай түлөөлэлгэтэ зургаануудай, тус зургаануудай Һунгамалнуудай Һунгагдаһан болзор болон тус зургаануудай ба Һунгамалнуудай бүрин этимгэмжэнүүдэй болзор тус Хуулийн ёһоор нютагай засагай байгууламжын дүримөөр тогтоогдодог, тиихэлээрээ тогтоогдоһон болзорынь хоёр жэлһээ бага ба табан жэлһээ ехэ байжа болохогүй. Нютагай засагай байгууламжануудай түлөөлэлгэтэ зургаануудай, тус зургаануудай Һунгамалнуудай Һунгагдаһан болзорой дүүрэхэ үдэр хадаа тус зургаануудай гү, али Һунгамалнуудай бүрин этимгэмжэнүүдэй болзорой дүүрэхэ жэлэй сентябриин хоёрдохи гарагай нэгэнэй үдэр болодог, харин Оросой Холбоото Уласай Холбооной Суглаанай ээлжээтэ зарлалай Гүрэнэй Дүүмын

хунгамалнуудай хунгалта үнгэргэхэ жэлдэ - тус хунгалтада дуугаа үгэлгын үдэр. Хэрбээ тус зургаануудай гү, али хунгамалнуудай бүрин этигэмжэнүүдэй болзорой дүүрэхэ жэлэй сентябриин хоёрдохи гарагай нэгэнэй үдэрэй амаралтын хайндэрэй үдэртэй гү, али тэрэнэй урдахи үдэртэй, али амаралтын хайндэрэй үдэрэй удаадахи үдэртэй тудалдаа хаань, үгы гэбэл сентябриин хоёрдохи гарагай нэгэнэй үдэрэй ажалай үдэр гэжэ тогтоогдоһон гуримаар соносхогдоо хаань, тус зургаануудай гү, али хунгамалнуудай хунгагдаһан болзорой дүүрэхэ үдэр хадаа сентябриин гурбадахи гарагай нэгэнэй үдэр болодог.

2. Нютагай засагай байгууламжын түлөөлэлгэтэ зургаанай ажаллажа байһан зургаануудай гү, али хунгамалнуудай бүрин этигэмжэнүүдэй болзор хубилгалга (хунаалга гү, али хаһалга) № 67 Холбоото уласай хуулийн 81.1-дэхи ба 82-дохи статьянуудаар тогтоогдоһон ушарнуудһаа бэшэндэ зүбшөөгдэдэггүй. Нютагай засагай байгууламжануудай түлөөлэлгэтэ зургаануудай, хунгамалнуудай хунгагдадаг нютагай засагай байгууламжын дүримөөр тогтоогдоһон болзор ба (гү, али) нютагай засагай байгууламжын түлөөлэлгэтэ зургаанай, хунгамалнуудай бүрин этигэмжэнүүдэй болзор хубилгаха (хунааха гү, али хаһаха) тухай дүрим гансал иимэ дүримэй хүсэндөө ороһоной һүүлдэ хунгалтада хунгагдаһан, томилогдоһон зургаануудта болон хунгамалнуудта хэрэглэгдэжэ болохо.

3. Хэрбээ тус статьягай 1-дэхи пунктда заагдаһан ажаллажа байһан зургаануудай гү, али хунгамалнуудай бүрин этигэмжэнүүдэй болзорой онсо ушаралта гү, али дайнай байдалай үедэ дүүрэхэ хаань, тус зургаанууд ба хунгамалнууд онсо ушаралта гү, али дайнай байдалай хүсэнэй болюулагдатар болон тус зургаануудай гү, али хунгамалнуудай шэнэ бүридэлэй хунгагдатар бүрин этигэмжэнүүдээ бэелүүлдэг.»;

5) 8-дахи статьягай 3-дахи пунктда «түлөөлэлгэтэ зургаанай» гэхэн үгэнүүдэй урда «нютагай засагай байгууламжын» гэхэн үгэнүүдые нэмэхэ;

б) 8.2-дохи статьяда:

а) нэрэмжэдэнь «түлөөлэлгэтэ зургаанай» гэхэн үгэнүүдэй урда «нютагай засагай байгууламжын» гэхэн үгэнүүдые нэмэхэ;

б) 1-дэхи пунктда «түлөөлэлгэтэ зургаанай» гэхэн үгэнүүдэй урда «нютагай засагай байгууламжын» гэхэн үгэнүүдые нэмэхэ;

7) 10-дахи статьягай 4-дэхи пунктын дүрбэдэхи мэдүүлэлые хаһаха;

8) 11-дэхи статьягай 15.1-дэхи пунктые хүсээ буураһанда тоолохо;

9) 14-дэхи статьягай 10-дахи пунктын гурбадахи абзацые хүсээ буураһанда тоолохо;

10) 23-дахи статьяда:

а) 4-дэхи пунктын нэгэдэхи абзацта «түлөөлэлгэтэ зургаанай» гэхэн үгэнүүдэй урда «нютагай засагай байгууламжын» гэхэн үгэнүүдые нэмэхэ;

б) 13-дахи пунктые хүсээ буураһанда тоолохо;

11) 27.1-дэхи статьяда шэнэ 9-дэхи пункт нэмэхэ:

«9. Нэгэ хүнэй ондоо хүнэй түлөө табиһан гар үнэн бэшэ гэжэ тоологдодог. Иимэ аргаар табигдаһан гар тус статьягай 2-дохи пунктын

ёhoop шалгалтада хабаадуулагдахан шэнжэн сэгнэгшын бэшэмэл тобшололой үндэһөөр үнэн бэшэ гэжэ тоологдодог.»;

12) 46-дахи статьяда:

а) 3-дахи пунктда:

«а» дотор пунктда «түлөөлэлгэтэ зургаануудай» гэхэн үгэнүүдэй урда «нютагай засагай байгууламжануудай» гэхэн үгэнүүдые нэмэхэ;

«д» дотор пунктда «нютагай засагай байгууламжануудай» гэхэн үгэнүүдые нэмэхэ;

б) 6.1-дэхи пунктда «нютагай засагай байгууламжануудай» гэхэн үгэнүүдые нэмэхэ;

13) 47-дохи статьяда:

а) 2.1-дэхи пунктда «түлөөлэлгэтэ зургаануудай» гэхэн үгэнүүдэй урда «нютагай засагай байгууламжануудай» гэхэн үгэнүүдые нэмэхэ;

б) 5.1-дэхи пунктда «түлөөлэлгэтэ зургаануудай» гэхэн үгэнүүдэй урда «нютагай засагай байгууламжануудай» гэхэн үгэнүүдые нэмэхэ;

в) 8.2-дохи пунктда «түлөөлэлгэтэ зургаануудай» гэхэн үгэнүүдэй урда «нютагай засагай байгууламжануудай» гэхэн үгэнүүдые нэмэхэ;

14) 47.1-дэхи статьяда:

а) нэрэмжэдэнь «нютагай засагай байгууламжын» гэхэн үгэнүүдые нэмэхэ;

б) 1-дэхи пунктда «түлөөлэлгэтэ зургаанай» гэхэн үгэнүүдэй урда «нютагай засагай байгууламжын» гэхэн үгэнүүдые нэмэхэ;

15) 48-дахи статьяда:

а) 2.1-дэхи пунктда «мүн № 67 Холбоото уласай хуулийн 64-дэхи статьягай 17-дохи пунктаар ба (гү, али) 66-дахи статьягай 19-дэхи пунктаар хараалагдахан дуугаа үгэлгыё болон (гү, али) № 67 Холбоото уласай хуулийн 65-дахи статьягай 17-дохи пунктаар хараалагдахан болзорһоо урид дуугаа үгэлгыё үнгэргэхын тула байгуулагдахан хунгуулийн харьяата газарнуудта» гэхэн үгэнүүдые хаһаха;

б) 15-дахи пунктда «түлөөлэлгэтэ зургаанай» гэхэн үгэнүүдэй урда «нютагай засагай байгууламжын» гэхэн үгэнүүдые нэмэхэ;

16) 52-дохи статьягай 31.1-дэхи пунктыё хүсээ буураһанда тоолохо;

17) 55-дахи статьягай 1-дэхи пунктын долоодохи мэдүүлэлыё хаһаха;

18) 61-дэхи статья удаадахи найруулгаар бэшэхэ:

«61-дэхи статья. «**Һунгалта**» ГАС ашаглалга

Нютагай засагай байгууламжын түлөөлэлгэтэ зургаанай һунгамалнуудай һунгалтада бэлдэхэдэ ба үнгэргэхэдэ, тэрэ тоодо һунгагшадые бүридхэлдэ абахада (тооень бүридхэхэдэ), һунгагшадай тоолборинуудые бүридхэхэдэ, дуугаа үгэлгын дүнгүүдые тогтооходо болон һунгалтын дүнгүүдые тодорхойлходо, мэдээсэл шууд абахын, дамжуулхын ба согсолхын тула № 67 Холбоото уласай хууляар, «Оросой Холбоото Уласай «Һунгалта» гэхэн гүрэнэй оньһото байгуулга тухай» гэхэн Холбоото уласай хууляар тогтоогдохон гуримаар «Һунгалта» ГАС хэрэглэгдэдэг.»;

19) 64.1-дэхи статья удаадахи найруулгаар бэшэхэ:

«64.1-дэхи статья. **Шэнээр байгуулагдаһан нютагай засагай байгууламжануудай түлөөлэлгэтэ зургаануудай хунгамалнуудай хунгалта зарлаха онсолигууд**

Шэнээр байгуулагдаһан нютагай засагай байгууламжануудай түлөөлэлгэтэ зургаануудай хунгамалнуудай хунгалта хадаа зохистой нютагай засагай байгууламжанууды хубилган байгуулалга тухай Буряад Уласай хуулинуудаар тодорхойлогдоһон гуримаар зарлагдадаг. Шэнээр байгуулагдаһан нютагай засагай байгууламжануудай түлөөлэлгэтэ зургаануудай хунгамалнуудай хунгалта нютагай засагай байгууламжын байгуулагдаһан үдэрһөө нэгэ жэл болохоһоо орой бэшэ үнгэргэгдэхэ ёһотой. Тиихэлээрээ № 67 Холбоото уласай хуулийн 10-дахи статьягай 3-дахи пунктаар хараалагдаһан дуугаа үгэлгын үдэрһөө табан һара урид эхилээд, заагдаһан дуугаа үгэлгын үдэрһөө нэгэ һара болоод түгэсэхэ хугасаада иимэ хунгалта заагдаһан хунгуулийн үдэрһөө бэшэ үдэртэ үнгэргэгдэжэ болохогүй болон № 67 Холбоото уласай хуулийн 10-дахи статьягай 6 – 9-дэхи пунктнуудаар хараалагдаһан дүримүүды хараада абан, заагдаһан үдэртэ зарлагдадаг.».

2-дохи статья

Тус Хуули албан ёһоор толилогдоһон үдэрэй удаа хүсэндөө орохо.

Буряад Уласай Толгойлогшо

А.С. ЦЫДЕНОВ

Улаан-Үдэ хото
2025 оной майн 7

№ 941-VII